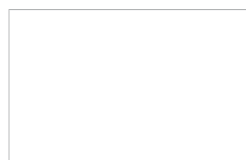

Actvm. Oratorivm. Solennem a. d. III. Non. Mart. M. DCC. XXXI. Qvo
In. Fastis Friederici Nomen. Splendet Devotissimae Erga ... Principes
Ac. Dominos Dominos Friedericos Dvces. Saxoniae ... Altervm Patrem.
Patriae. Optimvm Altervm ... Heredem ... Hora. Post. Meridiem. II. In.
Maiori. Illvstr. Gymn. Frieder. Avditorio Habendvm Indicit. Simvlque
Viros. Et. Natalivm. Et. Mvnervm. Splendore Eminentissimos ... Vti.
Hvivs. Diei. Officio. Interesse. Havt. Gravate. Velint Rogitat M. Io.
Gotfridvs. Moerlinvs Ill. Gymn. Fried. Director

Actum Oratorium Solennem a. d. III. Non. Mart. M.DCC.XXXI. Quo
In Fastis Friederici Nomen Splendet Devotissimae Erga ... Principes Ac
Dominos Dominos Friedericos Duces Saxoniae ... Alterum Patrem Patriae
Lizenz: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Optimum Alterum ... Heredem ... Hora Post Meridiem II. In Maiori Illustr.
Gymn. Frieder. Auditorio Habendum Indicit Simulque Viros Et Natalium
Et Munerum Splendore Eminentissimos ... Uti Huius Diei Officio Interesse
Haut Gravate Velint Rogitat M. Jo. Gotfridus Moerlinus Ill. Gymn. Fried.

Director

Altenburgi

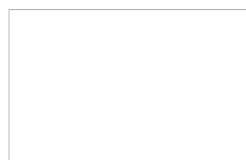
Moerlin, Johann Gottfried

P 2° 00215 (069)

https://dwb.thulb.uni-jena.de/receive/ufb_cbu_00010327

urn:nbn:de:urmel-b0562d94-5586-4f58-8181-ece7b048cbc7-00009539-12

Lizenz: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

urn:nbn:de:urmel-b0562d94-5586-4f58-8181-ec7b048cbc7-00009539-12

69
ACTVM. ORATORIVM. SOLENNEM

a. d. III. Non. Mart. M. DCC. XXXI.

QVO. IN. FASTIS

FRIEDERICI

NOMEN. SPLENDET

DEVOTISSIMAE

ERGA

SERENISSIMOS. ATQUE. CELSISSIMOS

PRINCIPES. AC. DOMINOS

DOMINOS

FRIEDERICOS

DVCES. SAXONIAE

IVLIACI. CLIVIAE. AC. MONTIVM. ANGRIAE

QVOQUE. ET. VVESTPHALIAE. LANDGRAFIOS. THVRINGIAE

MARCHIONES. MISNIAE. COMITES. PRINCIPALI. DIGNITATE

HENNEBERGICOS. COMITES. MARCHIAE. ET. RAVENSBERGAE. DYNASTAS

RAVENSTEINII. ET. TONNAE

ALTERVM

PATREM. PATRIAE. OPTIMVM

ALTERVM

PATERNARVM. ET. VIRTVTVM. ET. REGIONVM

HEREDEM

DOMINOS. LONGE. CLEMENTISSIMOS

PIETATIS. TESTIFICANDAE. CAUSSA

HORA. POST. MERIDIEM. II. IN. MAIORI. ILI. VSTR. GYM. FRIEDER. AUDITORIO

HABENDVM

INDICIT. SIMVLQVE

VIROS. ET. NATALIVM. ET. MVNERVM. SPLENDORE

EMINENTISSIMOS

MAECENATES. GYMNASII. CVRATORES

PATRONOS. FAVTORES. MAXIMOS. SVMME. SPECTABILES

HONORATISSIMOS. EXOPTATISSIMOS

DEMISSISSIME. OBSERVANTISSIMEQVE

VTI. HVIVS. DIEI. OFFICIO. INTERESSE. HAVT. GRAVATE. VELINT

ROGITAT

M. Io. GOTFRIDVS. MOERLINVS

ILL. GYM. FRIED. DIRECTOR

ALTENBURGI

LITERIS. IOHANNIS. LVDOVICI. RICHTERI. TYPOGR. AVI.

urn:nbn:de:urmel-b0562d94-5586-4f
58-8181-ece7b048cbc7-00009539-28

Recurrit in fastis III. Non. Mart. augustum FRIEDERICI nomen, minio cuius iam olim non solum maxima sed etiam sacra fuit autoritas (a) merito notatum, cum vniuersae Patriae tum Musis etiam nostris venerabile, eoque cum summa & pietatis & laetitiae testificatione celebrandum. Cedit adfectibus nostris SERENISSIMVS ac CELSISSIMVS FRIEDERICVS PRINCEPS ac DOMINVS noster longe Clementissimus, PATRIÆQUE PATER OPTIMVS: Cedit etiam SERENISSIMVS ac CELSISSIMVS PRINCEPS virtutum aequae ac regionum paternarum HERES Cellisimo Patri cognominis, & nos vtriusque sponte atque consensu hunc diem agimus festum. Ego vero, quum prima haec sit exercitatio, qua iuvenes quidam ornatisimi, me curante, suarum in dicendo virium experimentum capiunt, vel ideo in magnam spem erigor & liquidum quasi futurorum successuum capio auspicium, quod tantorum Principum nomini has offerre primitias contingit. Moribus igitur institutisque maiorum quaedam praefari apud animum dum instituo meum, in lustrici illius diei memoriam cuius saepenumero apud veteres scriptores mentio occurrit, reuocor. Tertullianus (b) Nominalia dixit, quam vocem Suetonio etiam tribuit Vossius (c) sed perperam, quum apud illum lustrici quidem diei (d), nominalium autem non extet appellatio. Gregorius Nazianzenus (e) ^{inquit} vocavit: Nos autem nostra Germanorum lingua lustricum diem plerumque cum nostris vulgo dictis *Mahmens-Tagen* confundimus. Erat autem lustricus ille dies quo recens natis infantibus certis post natiuitatem interiectis diebus inter lustrales quasdam caerimonias a cognatis nomen imponebatur. Haesit igitur diei nomen a lustratus solennitate, Perotto (f) explicante, a circumlacione vel tedae vel victimae sic appellata, quae tamen deriuatio non aequae adridet ac illa Iosephi Laurentii (g) qua lustricum diem ab expiatione, quae adspersione aquae fieri solebat, dictum putat. Non enim legimus inter hanc infantum lustrationem victimam

(a) Conf. PLIN. H. N. L. XXXIII. C. 7. SALMVTHVM Comment. ad PANCIROLLVM de reb. dep. Tit. II. & LVII. PITISCVM, Lexic. Antiquit. Rom. SIERANDVM SICCAMAM Comment. in Fastos Kalendarum Romanorum C. I. apud GRÆVIVM. A. R. Tom. VIII. pag. 38.
 (b) TERTVLLIANVS de Idol. C. XVI. teste Pitisco in Augusto Suetonii. C. 53. (c) VOSSIUS in Etymol. Ling. Lat. p. 300. (d) SVETONIUS in Tib. C. 6. (e) Teste IOH. FRED. GRO. NOVIQ ad Plant. Truc. A. II. Sc. IV. v. 69. 70. (f) PEROTTVS Corn. Cop. p. m. 777.
 (g) IOS. LAURENTIVS in variis sacris gentilibus C. 17. apud GRONOVIVM Thes. A. G. Vol. VIII. p. 1434.

phidromus: Aeschylus in Semele finxit Daemona novum circa Amphidromia.
 Restat, ut ex iis, quae iam in medium attuli quoddam quasi rituum
 Graecorum in diebus lustricis, compendium exhibeam. Primum igitur
 fores illarum aedium, quas inhabitabat puerpera corona exornabant,
 & quidem, si puer esset natus oleagina, si femella, lanca propter lani-
 ficium, id quod ex Meursio observavit Iosephus Laurentius (y): Dein-
 de agnatos cognatosque & caeteros familiares aduocabant: His praesen-
 tibus, lustrationem ipsam suscipiebant, infantem circum focum curricu-
 lo ferentes, aqua adspergentes, bona verba dicentes, nomenque ipsum
 ab eo, qui sanguine vel patrem vel matrem attingebat proxime, imponi
 curantes: Postea dona oblata puerpera accipiebat, cuius rei vestigia
 Terentius (z) indicat:

Ferietur alio munere, ubi hera pepererit:

Porro alio autem, ubi erit puero natalis dies,

Vbi initiabunt; omne hoc mater auferet:

Puer causa erit mittendi.

Reliquum tempus inter epulas & commissiones, genio indulgentes,
 transiebant. Adponebantur ibi assata frusta casei Cherfonensis, bras-
 sica oleo incocta, agninae carnes, columbae, turdi, fringilli, pisces et-
 iam ex genere loliginum, egregiae profecto dapes!

Romani in exercendis lustrici diei officiis aliud tempus observabant.
 Statim enim atque nati erant liberi, a parentibus in aëta publica refere-
 bantur, quam consuetudinem Apuleii testimonio confirmat Laurenti-
 us (aa): *Pater natum sibi filium caeterorum more professus est*, & apud Iu-
 lium Capitolinum, eodem Laurentio teste, haec leguntur: *Filium Antoni-*
ni nomine & signo illustravit, quum apud Praefectum aerarii, more Romano,
professus filium, publicis actis nomen eius infereret. Lustrationem ipsam ve-
 ro, puerorum, NONO, puellarum, OCTAVO suscipiebant die. Hanc
 in rem Pitiscus (bb) Festi testimonium adfert: *Dies lustrici infantum ad-*
pellantur, puellarum OCTAVVS, puerorum NONVS, quia his lustrantur
atque iis nomina imponuntur, cuius diversitatis circa pueros puellasque ob-
 servatae varias enarrat causas Plutarchus (cc) quas tamen non mora-
 bor, lectorem vel ad Plutarchum ipsum, vel ad Io. Ph. Pfeifferum (dd)
 ablegans. Pueros autem Romanorum, igne, aqua, sulphure, suffitibus
 excitatis, aqua vero adspersos, abhibitis etiam carminibus, lustratos esse,
 Laurentius (ee) saepe iam a me citatus, docet, cui etiam nomina eorum
 debemus numinum, quibus salutem infantum supplices illi commenda-
 verunt (ff). Inuocabant enim praeter POSTVERTAM & PROSAM,

)*(

etiam

(y) IOSEPHVS LAVRENTIVS de Natalitiis Coniuiisque apud GRONOVIVM Vol. VIII. pag.
 1441. (z) TARENTIVS Phorm. A. I. Sc. I. v. 13. 16. (aa) IOS. LAVRENTIVS l. c. p. 1434.
 (bb) PITISCVS Comment. ad Suetonii Ner. Cl. C. VI. (cc) PLVTARCHVS Quaest. Rom.
 102. (dd) IO. PHIL. PFEIFFERVS Ant. Gr. L. IV. C. 26. p. 670. (ee) IOS. LAVRENTI-
 VS in variis sacris gentiliis A. G. Vol. VII. p. 221, 222. (ff) Idem de Natalitiis coniuuiisque
 A. G. Vol. VIII. p. 1435.

etiam NASCIONEM, vt nascentibus praeesset, VATICANVM, vt os in vagitu aperiret, LEVANAM, quae de terra leuaret infantes, CVNINAM, quae praeesset cunis, RVMINAM, quae mammam immulgeret paruulo, POTIONEM, quae potum, EDVCAM, quae cibum praeberet, OSSILAGINEM, quae ossa consolidaret, NVNDINAM, quae nono die lustrico faucret, FABVLINVM, qui fari doceret, PAVENTIAM, quae auerteret pauorem, CARNAM, quae viscera conseruaret, IVENTIAM, vt iuventutem felicitaret, ORBONAM, ne orbos faceret, VOLVPIAM, vt voluptatem adferret, LVBENTIAM, vt lubentes redderet, ANCVLAS ancillarum Deas, CHITONEM Dianam, cui infantum vestes consecrabant. Merito autem hanc lustrici diei superstitionem reprehendit Persius (gg).

*Ecce auia, aut metuens diuum matertera, cunis
Exermit puerum, frontemque atque vda labella
Infami digito & lustralibus ante salinis
Expiat, vrentes oculos inhibere perita:
Tunc manibus quatit, & spem macram supplice voto
Nunc Licini in campos nunc Crassi mittit in aedes:
Hunc optent generum Rex & Regina: Puellae
Hunc raptant: Quicquid calcauerit hic rosa fiat.*

Vltima instituenda est quaestio, quis nomen imposuerit infanti? In procliui est responsio: Graecis hoc cum Romanis commune erat, vt vel patruus vel matertera, vel si illi non superessent, qui propinqua cognatione erant coniunctiores, puero nomen dicerent. Sic apud Polyaeum (hh) Iason fratri litationis principatum potestatemque imponendi filio nominis concessit.

Iason puero nato, quam vellet imponere nomen, optimatibus Thessalorum convocatis, advocauit fratrem, vt susceptioni praeesset. Fratri vt libationi praeesset, commisit eumque puero imponendi nominis arbitrum esse voluit. Sic etiam, vt est apud Tranquillum, (ii) Caius Caesar, rogante sorore, vt infanti, quod vellet, nomen daret, intuens Claudium patrum suum, a quo mox princeps Nero adoptatus est, eius se dixit nomen dare. Huius autem moris etiam in Scriptura Sacra deprehendimus vestigia, et primo quidem in V. T. vbi postquam Ruth felici partu filium excluserat prope habitantes mulieres conueniebant (kk) וְהָיוּ לְהִשָּׁחֵם וְלִישָׁחֵם וְלִישָׁחֵם וְלִישָׁחֵם & dixerunt illi viciniae nomen: Deinde in N. T. (ll) post natiuitatem Ioannis in octaua die veniebant circumcissum puerum, & cognominem eum patri dicebant Zachariam. Quum autem tanta lustrici diei esset solemnitas dubium prope non est, quin annuam illius recoluerint memoriam Romani. Festa domestica apud

(gg) PERSIUS Sat. II. v. 31-39. (hh) POLYÆNVS ἑρπυρισταίης L. VI. (ii) SVETONIUS in Ner. Cl. C. VI. (kk) RVTH. IV. v. 17. (ll) LVC. I. v. 59.

capud Ouidium (nn) ferias familiarum proprias, vt familiae Clau-
 ae, Æmiliae, Iuliae, Corneliae, immo vero singulorum ferias a-
 ud Macrobiū (nn) legimus: Diem XVI. Kal. Decembr. Tiberii na-
 ilem, in fastos atque acta publica relatum, Suetonius (oo) memorat :
 principum nomina adulationis causa fastis inducta, Sibrandus Sicca-
 na (pp) obseruauit: Sic enim M. Antonius, primus, quod ipsi in
 philippicis vitio vertit Cicero, in Fastis ad Lupercalia adscribi iussit C.
 CAESARI. DICT. PERP. M. ANT. COS. POPVLI. IVSSV. RE-
 GNVM. DETVL. quin etiam ipse Cicero Bruti nomen fastis inferri
 iurauit, quare gloriatur in Epistola quadam (qq) his verbis: *Ego D.*
Bruto liberato, quum laetissimus ille ciuitati dies inluxisset, idemque casu Bru-
i natalis esset, decreui, vt in fastis ad eum diem BRVTI nomen adscribere-
ur. Quae quum ita sint, facile adducor, vt credam, Pontifices Ro-
 manos, quum ius circa fastos christianorum, quo minus autoritate ve-
 teribus illis Pontificibus maximis inferiores essent, sibi adrogauerint,
 paria aulos & fouendae superstitionis causa, tot sanctorum nomina,
 quibus hodieque vtimur, fastis adposuisse. Quaecunque est autem il-
 lius rei origo, impense nobis gratulamur, quod III. Non. Mart. FRI-
 DERICORVM nostrorum augustum nomen adscriptum deprehendi-
 mus, pendet enim ex horum nostra salute salus. Noluerunt igitur
 ornatisimi quidam morumque & studiorum elegantia maximopere
 commendandi iuuenes, FRIDERICVS Lebrecht Haberland, Al-
 tenb. IO. CAROLVS CASPAR Stolze, Croedit. Polon. SAMVEL Gottlieb Riedner,
 Thalheim. Misn. MICHAEL FRIDERICVS THOMÆ, Altenb. CAROLVS AVGVSTVS
 FRISIVS, Altenb. noluerunt inquam, & qui potuissent? hunc
 diem praetermittere, quominus deuotissimae suae pietatis quaedam
 ederent documenta. Conuenientissimum autem argumentum toties
 in Principibus a Tacito, Plinio, Suetonio, & tantopere laudata ciui-
 litas, videbatur, quae, quum tam variis conspicienda sit modis, quis-
 que oratorum nostrorum, in exornanda illa iustis laudibus, ita sese ex-
 hibebit, vt, licet omnia solus occupare voluerit, tamen alteri non
 praecipere potuerit laudandi argumentum. Civilitatem igitur
 VTRIVSQVE FRIEDERICI nostri, quanquam non eo ordi-
 ne, quem publice tenent, quemque supra iam indicaui, sed prout
 dicendi operas inter se sunt partiti

SAMVEL Gottlieb Riedner,

Oratione Graeca.

FRIDERICVS Lebrecht Haberland,

Carminē Epico Latino.

)* (2

MICHA-

(nn) OVIDIVS Fast. l. 9. (nn) MACROBIVS Saturn. l. 16. (oo) SVETONIVS in Tib. c. v.
 (pp) SIBRANDVS SICCAMA Comment. in Fast. Kalend. apud GRAEVIVM A. R. T. VIII. p. 42.
 (qq) CICERO Ep. XV. ad Brutum.

MICHAEL FRIDERICVS THOMAE,

Oratione Latina.

IO. CAROLVS CASPAR Stolze,

Ode Germanica.

CAROLVS AVGVSTVS FRISIVS,

Oratione nostra Germanorum lingua conscripta.

praedicabunt.

Horum pietati fauere, publicoque nostro officio a. d. III. Non
f. d. 5. Martii interesse, simulque praesentia Vestra actum nostrum
splendidiorem, oratores vero in dicendo alacriores reddere vt velitis,
Vos, VIRI & natalium & munerum dignitate eminentissimi, Gymnasii
Curatores summe spectabiles, Patroni, fautores & amici maximi
honoratissimique, qua par est, pietate, obseruantia, hu-
manitate rogatos volo.

Minus igitur recte Caelius Rhodiginus (r) Amphidromia a lustrico die distinguuit : *Apud alios invenio decimā diē Athenis nomen imponi solitum quando congregatis tum consanguineis tum amicis peracta re divina splendidum parabatur convivium, quod vocabant* ἡμέραν ἱερᾶν : Nam quinto a nato infante die Amphidromia agebatur. Minus etiam recte Pitiscus (s) Nominalia diversā fuisse putat ab Amphidromiis nostris. His enim tam praeclaris nominibus quorum ceteroquin summa est apud me veneratione verba Hesychii (t) oppono ἀμφιδρόμιον εὐχὰς ἀποδοῦναι τοῖς παισίν, ἢ τῇ τῷ θεοῦ πατρὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ ἰσχύν, καὶ ἐκταύριον ἀπὸ τοῦ ἵππου, ὅτι οὕτως τῶν ἑλλήνων καὶ ὁμοίων λόγων ἐστὶν ἡ ἀμφοτέρωθεν ἀπόδοσις. *Amphidromia : Dies celebrata in gratiam parvulorum, qua infantem circa focum ferebant currentes in circulum, & imponebant ipsi nomen & tum mittebantur dona a domesticis & amicis.* Ad SEPTIMUM diem quod attinet, Aristotelis testimonio confirmat Harpocration eundem hunc Graecis etiam fuisse lustricum, unde illud ἡμερολογίου vocabulum, quod Valerius noster Harpocration (v) explicat his verbis : Τοῦ ἀμφιδρόμιου ποιεῖται τὰς ἑβδομάδας καὶ τὰς δεκάρας ἔχειν, καὶ τότε ἐκτελεῖται τελευτὴ ἀδελφῆς ἢ πατρὸς ἢ μητρὸς ἢ δὲ τῆς ἀδελφῆς, ἀρχέλαος δὲ δι' ἐκείνης περὶ βίαν τοῦτος γράφετο πάλιν. Τὰ κατὰ δαμονίον περὶ τῆς ἑβδόμας καὶ καὶ τὰ δεκάρας τότε γίνονται, ὅτε μεταβάλλει τὴν τῆς αἰωνιότητος. *Pueris natis, SEPTIMAS & decimas festas agebant dies & nomina illis imponebant, alii SEPTIMA, alii decima.* Aristoteles autem Lib. IX Hist. Anim. eodem modo scribit, plurimi infantes ante septimum moriuntur, quare etiam nomina tunc imponunt, quasi nunc iam fidentes saluti. Quae verba eiusmodi esse puto ut non solum septimi diei sed decimi etiam fidem faciant, unde Graecorum dicendi formulae βίαν, ἀρχέλαον ἡμέραν, ἥμεραν ἱερᾶν propter decimam sacrificium instituere, decimam convivio celebrare. Decimo igitur die lustrationem infantum suorum etiam instituerunt Graeci ? Immo vero coenam dederunt, cuius rei testem nomino Pollucem (vv) Πάντες οἱ, πάλιν συγγενόμενοι τοῖς ἀδελφοῖς ἀδελφῇ, τῇ ἀδελφῇ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ συγγενόμενοι τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ, καὶ τῇ θυγατρὶ φίλοι, καὶ ταῦτοις ἐστὶν ἡμερολόγιον τῆς αἰωνιότητος, καὶ μετὰ τὴν ἑβδόμη τῆς ζωῆς, τῶν τε ἀρχαίων καὶ νεώτερων, καὶ τῶν ὑποκότων καὶ ἀνωκότων. *Mos erat, pueris natis, Athenensium civibus, ut decima a natiuitate nocte conuocarentur paterni & materni cognati, familiares amique coniunctissimi, iisque praesentibus nomina pueris imponebantur & praeclara Diis fierent sacrificia, deinde convivio exciperetur illi qui convenerant, atque haec erat decima.* Sed haec de diebus lustrationi peragenda destinatis habemus. Numen etiam aliquod excogitavit gentilium superstitio, quod huic negotio praefectum crederetur, nomen illi erat AMPHIDROMO, id quod ex Hesychio, ad quem Meursius (x) prouocat, ἀμφιδρόμος, ἀμφότες ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ λαμβάνει τὸν νοῦτον περὶ τὰς ἀμφιδρόμους. Am-

(r) CÆLIVS RHODIGINVS L. A. L. XII C. 12. (s) PITISCVS in Lex. Ant. Rom. T. I. p. 669.
(t) HESYCHIVS ALEXANDRINVS *κατὰ τὰς λέξεων* Vocis Ἀρχιτέκτων, (v) ANTIQVARIAN I. c. p. m. 54.
(w) IVLIVS POLLVX Onomast. l. I. C. I. n. 24. (x) MEVRIVS in Graec. Fer. apud GRO-
NOVIVM Vol. VII. p. 716.